

**BO‘LAJAK REJISSYORLARNI TARBIYALASHDA “OG‘ZAKI HIKOYA”
USULINING KASBIY AHAMIYATI**

Mamatqosimov Jahongir Abirqulovich

O‘zbekiston davlat san’at va madaniyat instituti dotsenti,
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak rejissyorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda individual mashg‘ulotlarni tashkil etish va mashg‘ulotda “Og‘zaki hikoya” usulidan foydalanish jarayoni tatqiq etilgan. “Og‘zaki hikoya” usulidan foydalanish tartibi amaliy misollar orqali yoritilgan.

Kalit so‘zlar: san’at, sahna, rejissyor, individual mashg‘ulot, kasbiy kompetent, “Og‘zaki hikoya”, badiiy tafakkur.

Bo‘lajak rejissyorlarning kasbiy rivojlanishida individual ta’lim mashg‘ulotlari talabani individual imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarish, rivojlantirish uchun shart-sharoit yaratish, ta’lim faoliyatini individuallashtirish, pedagog va talabani yakka tartibda mashg‘ulot olib borishi natijasida talabani individual xususiyatlariga mos keladigan o‘qitish metodlarini qo‘llash pedagogik zaruratdir.

Ta’lim faoliyatini individuallashtirishning eng istiqbolli modellaridan biri bu – ta’lim trayektoriyasi hisoblanadi. Boshqa ta’lim bosqichlari singari oliy ta’limda ham bu usulning ahamiyati tobora ortmoqda. Gap shundaki, ta’lim trayektoriyasi har bir talabani ta’limda shaxsiy salohiyatini ro‘yobga chiqarishning individual shakli bo‘lib, ta’lim jarayoni davomida yigit-qizlarning tashkiliy, ijodiy va boshqa shaxsiy qobiliyatlari aniqlanadi hamda shunga mos ravishda yo‘naltiriladi. Ya’ni har bir talaba bilan uning qiziqishlari, kasbiy istaklari asosida individual ishlanadi [2].

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

August 8, July 2024

Bo‘lajak rejissyorlarning kasbiy kompetentligini adabiy asarlar asosida rivojlantirishda individual mashg‘ulotlarni tashkil etish muhim ahamiyat kasb etib, talabani badiiy tafakkuri va kreativligini rivojlantirishga qaratilgan “Og‘zaki hikoya” usuli tavsiya etiladi.

“Og‘zaki hikoya” usuli bu talabani yozuvchilik ko‘nikmalarini shakllantirishdagi dastlabki bosqich bo‘lib bunda barcha jarayonlar og‘zaki amalga oshiriladi. “Og‘zaki hikoya” usuli talaba nutqining: badiiyliги, mazmundorligi, ta’sirchanligi, jozibadorligi, mantiqiyliги, uzviyligi, izchilligi va lo‘ndaligini rivojlantiradi va ta’minlaydi

“Og‘zaki hikoya” usuli orqali bo‘lajak rejissyorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish individual mashg‘ulot jarayonida quyidagi tartibda amalga oshiriladi: “Og‘zaki hikoya” usuli bu dialogik xarakterga ega bo‘lib, biror bir hikoyaning og‘zaki shaklda yozilishidir. Bunda dastlab kurs badiiy rahbari tomonidan bo‘lajak hikoya uchun mavzu tanlanadi. Talabaga hikoya yozish, adabiy til normalari haqida tushuncha beriladi. “Og‘zaki hikoya” usulining ahamiyati, tartibi, shartlari tushuntirilgach, hikoyani birinchi bo‘lib o‘zi boshlab beradi. Biron bir fikrni aytgach, uni talaba davom ettiradi. “Og‘zaki hikoya” shu tarzda, namunada berilgan tartib asosida tayyorlanadi (1-jadvalga qarang):

1-jadval.

Bo‘lajak rejissyorlarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda “Og‘zaki hikoya” usulidan foydalanish tartibi

Kurs badiiy rahbari:	–	Yoz kunlarining birida. Jasurbek shosha-pisha ko‘chaga otlandi. Oftobning zarrin nurlari uning ko‘zlarini qamashtirgani kamdek, issiq shamol nafasini qaytarar, peshonasida mosh dono chalaridek ter yaltirar edi. Lekin, Jasurning jazirama oftob bilan ishi yo‘q, hattoki shoshganidan oyoq yalang ko‘chaga chiqib ketganini payqamagan ham edi. Shundan Jasurning qulog‘iga...
Talaba:	–	... shunda Jasurning qulog‘iga onasining baqirgan ovozi eshitildi. Jasur qayt, ortga qayt, otang, otang...
Kurs badiiy rahbari:	–	... otang, otang, hushdan ketdi. Tezroq yugur. Tez yordam chaqir. Bu xabardan gangib qolgan Jasur bir zumda o‘zini qo‘lga olib,

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

August 8, July 2024

		uyi tomon yugurdi. Shoshganidan telefonini uyida qoldirganini, oqyolariga nimadir qattiy botayotganligini angladi. Uyga yaqinlashganda onasining “otasi, ko‘zingizni oching” degan xavotirli ovozlari eshitildi. Jasur ham beixtiyor ota, otajon, deb baqirib uyga kirdi...
Talaba:	–	... ota, otajon, deb baqirib uyga kirdi. Kirdi-yu ostonada o‘zini bilmay, cho‘zilib yotgan otasiga ko‘zi tushdi va ota-a-a-a-jo-o-o-n, sizga nima bo‘ldi, ko‘zingizni oching deya baqirdi. Onasi Jasurning yelkasidan ushlab...
Kurs badiiy rahbari:	–	... onasi Jasurning yelkasidan ushlab, bolam otangni joyiga olib o‘t, doktor chaqir, bo‘la qol bolam, dedi. Jasur esa o‘zini qo‘lga olib, onajon, nima bo‘ldi o‘zi, nima bo‘ldi...
Talaba:	–	... nima bo‘ldi. Bilmadim bolam, dedi onasi. Sening jahll qilib chiqib ketganingdan xavotirlanib, seni to‘xtatmoqchi bo‘ldi, seni chaqirdi, lekin sen qaramading. Eshikni ushlagancha yiqildi...
Kurs badiiy rahbari:	–	... eshikni ushlagancha yiqildi. Tushunarli, yana eski dardi qo‘zibdi-da. Hozir bir ozda o‘ziga keladi. Muzdek suv bering onajon...
Talaba:	–	... muzdek suv bering onajon. Ota, otajon, ko‘zingizni oching. Otasining yuzlariga muzdek suv sepadi. Otasi sekin qo‘zg‘alib, ko‘zlarini ochadi. Jasurni ko‘rib unga yo‘qol, ko‘zimga ko‘rinma dedi. Bundan Jasur hayron qolib, lablari titrardi...

“Og‘zaki hikoya” shu tarzda davom etadi. Hikoya tugaganidan so‘ng kurs badiiy rahbari tomonidan talabaga og‘zaki hikoya yozish jarayonidagi kamchiliklar yuzasidan uslubiy tavsiyalar berilad.

Uyga vazifa sifatida talaba o‘z oila a‘zolari bilan “Og‘zaki hikoya” yozishi va uni diktofonga yozib kelish vazifasi beriladi. Kelgusi individual mashg‘ulotda talabani uyga vazifa bo‘yicha suhbat o‘tkaziladi. Suhbat ijodiy tarzda bo‘lib talaba nutqining badiiylashuvi, og‘zaki hikoyadagi badiiylik, syujet, kompozitsion tuzilish haqida fikr almashadi hamda “Og‘zaki hikoya” yozish bo‘yicha navbatdagi mashg‘ulot davom etadi.

Xulosa sifatida qayd etish lozimki “Og‘zaki hikoya” usuli bo‘ljak rejissyorlarning kasbiy kompetentligini adabiy asarlar asosida rivojlantirishning bolang‘ich bosqichi bo‘lib, rejissyorlarda yozuvchilik ko‘nikmalarini hosil qilishda amaliy yordam beradi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mamatqosimov J.A. Estrada va ommaviy tomoshalar rejissurasi. – Toshkent: Lesson Press, 2019. – 272 b.

2. O‘sarov J.E. Individual ta’lim trayektoriyasi mustaqil fikrli yoshlar safini kengaytiradi // «Yangi O‘zbekiston» gazetasi. – Toshkent: 2023-yil 23-dekabr, – № 267 (1056)-son.

**Research Science and
Innovation House**